

FARVEL TIL BEDEHUSET

I november 2009 gikk vi til det skritt å ta farvel med Veblungsnes bedehus. Huset hadde vært lite i bruk de siste tiårene; leieinntektene var minimale og huset trengte nå reparasjon og utbedring som vi ikke hadde økonomi til. Selv hadde jeg prøvd å holde stand etter at jeg flyttet tilbake til mitt hjemsted i 2002. Jeg startet barnekor som vekselvis brukte Grytten kirke og Veblungsnes bedehus. Det passet så bra med beliggenheten i nærheten av kirka, og lokalitetene i bedehuset var ideelle for vårt formål. Barna stortrivdes i bedehuset.

Et forsamlingslokale *bør* ethvert sted ha, syntes vi, spesielt nå etter at skole, post og nærbutikker var nedlagt på Veblungsnes. Så kjempet vi noen år "mot vindmøllene" inntil dørene måtte stenges og huset ble lagt ut for salg i 2010.

Som en "farvel til bedehuset" arrangerte jeg sammen med noen medhjelpere en fest som jeg håpet skulle være bedehuset verdig med tilbakeblikk, hilsener, andakt, utstilling av "bedehusbilder", god kaffe, hjemmelaga kaker og med mye sang .

Litt historikk.

Det gamle bedehuset på Veblungsnes var det eldste i hele Romsdal. Hvilket år det ble bygd, vet man ikke sikkert, men det anslås ca. 1860. (Bilde)

Faktisk kunne vi samtidig markere *50-års-jubileum* for det nye huset (1959-2009) og en historisk *markering* også for det eldste bedehuset som brant under krigsdagene i 1940. (Et provisorisk hus ble brukt inntil det nye kom på plass.) Det skulle tilsi 150 år med bedehus på Veblungsnes og nesten 200 år med kirke! Her skulle Ordet være rikelig sådd.

Den første tida av Romsdal indremisjons historie, var Veblungsnes *ett av de viktigste samlingsstedene* for kristenfolket i Romsdal. Jeg må også nevne at min bestefar, furer Kristian Heggem, var med i bedehusstyret i tidsrommet 1910 til 1940, og min mor var med i bedehusmiljøet etter krigen og så lenge en viss aktivitet varte. Jeg hadde derfor flere beveggrunner, både historiske, faglige (som organist i Grytten), lokalt engasjement og personlige følelser Veblungsnes bedehus.

I en ny *Norgeshistorie* som utkom i 1999 av *Karsten Alnes*, omtaler han i ett av bindene de første tiåra av 1900-tallet. Han skriver om imponerende dugnadsånd og om frivilligheten, om framveksten av de kristne organisasjonene, om menigheter, skoler, forlag og institusjoner i kjølvannet av indre og ytre misjon. Det er en periode gjennomsyra av kristen mentalitet. Det er bedehusenes, emmisærenes og vekkelsens storhetstid i Norge. Tusenvis av bedehus ble bygd og sto som åndelige kraftfelt i lokalsamfunnene. Kanskje for første gang i historien blir dette framholdt på en positiv måte i en "vanlig" Norgeshistorie? Vi har tidligere lest om denne perioden i kirkehistoriene, men her får vi denne epoken framstilt "utenfra" så å si på en respektfull måte. Det ønsket jeg å formidle på festen.

Sangen og musikken

Tidligere hørte *de åndelige sangene* til i bedehuset og de mer høytidelige *salmene* i kirkerommet. Landstads salmebok og *Sangboken "Syng for Herren"* sto ganske langt fra hverandre. Men sangen har alltid vært viktig for fellesskapet. I alle kristne menigheter og forsamlinger er sangen en hjørnestein. Sangen er et sterkt virkemiddel og alle vekkellesbevegelser blir spredd gjennom sang.

I mellomkrigstida kom nye sanger, nye toner og nye instrumenter med i lekmannsmiljøene. Man hentet nye impulser fra bl.a Sverige og fra Amerika. Mange av disse sangene var utenkelige i Landstad og i Norsk Koralbok av 1920!

Men etter hvert har det skjedd en tilnærming her; eller vi kunne si en gjensidig påvirkning. Mange av de beste bedehussangene er nå med i den nyeste salmeboka, NoS. Vi kunne nevne "*Da Jesus satte sjelen fri*" og "*Vi stemmer i en frydesang*". Og i de stadig nye utgavene av Sangboken kom flere og flere tradisjonelle salmer med. Lina Sandell ble nå folkeei både i kirke og bedehus.

På festen vår måtte vi synge noen av disse kjente og kjære sangene. Og selvsagt måtte det bli *duettsang* av et par av de dyktigste jeg kjenner på bedehussang: *Astrid og Gunnar Holth*. Blant kveldens gjester var også min venninne, amanuensis ved Grieg-akademiet, *Ingrid Gjertsen*. Hun har i en årrekke forsket på religiøse folketoner med særlig henblikk på *Brorsons salmer*. Blant haugianerne var jo disse obligatoriske! (Visstnok finnes det nesten hundre ulike folketonevarianter til en eneste Brorson-tekst!) Dette er også en del av bedehuskulturen som er altfor lite påaktet. Gjertsen utgav en bok i 2007 om sangen og musikken spesielt i Hauge-bevegelsen. ("*Kom, du min Sulamith!*", Solum forlag.) Hvordan sangstilen har utviklet seg i de senere år, ligger utenfor "mitt" felt.

Troen på veggen.

Jeg hadde satt meg fore å samle inn noen bilder og lage en liten utstilling *av bedehusbilder og hustavler* til avskjedsfesten. Også her var jeg ute etter de beste eksemplarene. Jeg satte inn en annonse i den lokale avisa, og på kort varsel fikk jeg inn 12 bilder fra 5 personer i nærmiljøene. (Med bedre tid og større innsats kunne det blitt en kjempeutstilling.) På dette området kom jeg også i kontakt med en forsker, Hans Hodne ved universitetet i Agder. Med forskningsprosjektet "*Med troen på veggen*" ønsket han å kartlegge hva slags betydning den religiøse kunsten har for folk, det være seg Jesusbilder slik vi kjenner dem fra bedehusene til krusifikser og ikoner fra andre land og miljøer. Han påstår at de klassiske Jesusbildene av for eksempel "*Den gode hyrde*", er mer populære enn på mange år. (Bilde)

Og jeg merket da jeg tok kontakt og samlet inn bilder til vår utstilling, at folk er glad i disse bildene. De skaper trolig trygghet og gir en følelse av Jesu nærhet. Her er kvaliteten så ymse, men jeg fant noen riktig gode utenom de mest vanlige, og flere tankevekkende hustavler med skriften: "*Vær tro inntil døden*", "*Grip det evige liv!*" og "*Gud signe heimen vår.*"

Religiøs kunst er blitt "in", samtidig henger den på veggene i mange kristne hjem som en måte å synliggjøre troen på. Herved utfordres indremisjonsfolket til en mer bevisst holdning til bildene som henges opp på veggene i de mange hjem! Vår utstilling fikk et oppslag i avisa og kan ved en senere anledning utvides og kombineres med for eksempel en ikon-utstilling i samarbeid med et kunstlag? Dette er også en fin måte å komme i kontakt med folk på, også utenfor våre miljøer.

Så hører sterk og god kaffi og hjemmebakke kaker med på en bedehusfest på søndags ettermiddagstid. Etter en kaffepause der folk kunne se på utstillingen som også rommet *Hallesbys, Rosenius' og Hopes samlede verker*, samt et tyvetalls brukte *andaktsbøker* som var til salgs! For det skrevne ord står jo i en særstilling i bedehusmiljøene. Her ble folk kalt "leserne" i tidligere tider, men jeg er redd at den oppbyggelige litteraturen ikke har samme interesse som før. Jeg har hyllevis av slike etter onkler som var predikanter og etter min bestefar og Hungnes-slekta som var ivrige indremisjonsfolk. Det leses vel fortsatt i de mange hjem?

Andakten.

Flere holdt tankevekkende innlegg både gjennom hilsener og vemodige tilbakeblikk. For her på bedehuset har det vært søndagsskole, juletreffester, basarer, kveldssamlinger, skoleavslutninger og Ving, og i den senere tid formiddagstreff for eldre og senest barnekor hver onsdagskveld.

Svein Volden minnet oss om at det gjelder å få "opplyste øyne" så vi kan skjelne mellom godt og ondt, og om hvor viktig det er å "prøve åndene" og få visdom i denne vanskelige tida vi lever i. Det gjelder å holde fast på Bibel og bekjennelse og ikke la seg drive med av tidsånden.

Til slutt vil jeg sitere fra et intervju med Klara Pedersen (Romsdals Budstikke 24.febr. 2009):

"Tidene endrar seg. Før spaserte alle til bedehuset i si eiga bygd. No tek dei bilen og reiser andre stader. Slik er det blitt. Det er litt sår og vemodig at vi måtte gi opp bedehuset som dei gamle før oss bygde opp av små midlar og folda hender, men vi såg ingen annan utveg.-----

----- Men alt må skje i kjærleik, seier Klara Pedersen i Gjemnes.

SLUTTORD:

Med uro ser vi at det kristne fellesskapet blir lite prioritert i kirke og bedehus. Mange eldre lever isolert og de yngre er mest opptatt av jobb og familie. Tidene forandrer seg men noe står fast selv om formen forandres. Anno 2010 har vi ingen annen "medisin" enn i den første kristne tid: Bibel, bønn, brodersamfunn og brødsbrytelse. (De 4 B'er.)

"Og dette er min bønn, at deres kjærlighet må bli mer og mer rik på innsikt og dømmekraft." (Fil. 1.9.)

